

Indtryk fra afdelingen for fri proces

Hvordan foregår arbejdet i Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces? Nævnsmedlemmernes forskellige baggrunde og møder, som bærer præg af, at alle medlemmer har lige taleret. Det er to parametre, der er med til at give diskussioner, som ofte rykker Nævnet i en anden retning, mener et af de nye medlemmer.

AF NIKOLAJ LINNEBALLE, ADVOKAT (H) OG SUPPLEANT I PROCESBEVILLINGSNÆVNETS AFDELING FOR FRI PROCES

“PROCESBEVILLINGSNÆVNET ER EN i alle henseender unik institution, som ikke er en del af den statslige administration – og skønt bevillingsmæssigt knyttet til Domstolsstyrelsen er det heller ikke en domstol.”

Med de ord beskrev højesteretsdommer Jon Stockholm Procesbevillingsnævnet i årsberetningen i 2009, og det er ord, som den dag i dag stadig er fuldt ud rammende for Nævnets virksomhed.

Som (ny)udnævnt medlem til Nævnets afdeling for fri proces vil jeg dele lidt betragtninger om denne lidt aparte størrelse i dansk ret og løfte lidt af sløret for det arbejde, der foregår bag murene i St. Kongensgade.

Et gammelt mantra

Når talen kommer til førelse af civile sager, hvorunder en part får økonomisk støtte til at føre en sag, er det gammelt i dansk ret. Man kan allerede i Danske Lov finde bestemmelser om ‘uformuendes tarv’ i retstvister.

Det har derfor, fra starten af vores retssystem, været en grundlæggende tese, at også personer, der ikke havde økonomisk styrke, skulle have adgang til at få deres sag ført.

Ved Retsplejeloven fra 1916 blev spørgsmålet yderligere kodificeret og indsat i lovens kapitel 31, hvor de stadig findes. Reglerne om-

handler, under hvilke vilkår en part skal have hjælp til at føre en sag ved domstolene.

Reglernes indhold har undergået gentagne ændringer, herunder ikke mindst i relation til forholdet til retshjælpsforsikringerne og kompetencen til at meddele fri proces.

Herunder senest hvor retshjælpsforsikringen blev den primære i forhold til fri proces, dog suppleret med reglen i Retsafgiftslovens § 13 stk. 1, nr. 3, hvorefter en part, der har retshjælpsdækning, og som opfylder de økonomiske betingelser for at få fri proces, er fritaget for at betale retsafgift.

Procesbevillingsnævnet blev etableret med virkning fra 1. januar 1996 og havde fra starten til opgave at træffe afgørelse vedrørende ansøgninger om appeltilladelse til landsretten og til Højesteret i civile sager og i straffesager.

Fra 2007 blev Nævnet imidlertid også klageinstans i forhold til Civilstyrelsens afslag på fri proces.

Det er nok ligeledes de færreste, der har været opmærksomme på, at der i begge nævn sidder udpegede advokater på lige fod med udpegede dommere, ligesom det nok ikke er helt klart for de fleste, hvorledes arbejdet i Nævnet foregår.

“

Møderne bærer i høj grad præg af, at alle medlemmer har lige taleret og kommer med forskellige vinkler, og det er ikke sjældent, at diskussionerne rykker Nævnet i den ene eller anden retning.

Sammensætning af afdelingen for fri proces

Kompetencen til at behandle klager over Civilstyrelsens afslag på fri proces efter retsplejeloven blev med virkning fra 1. januar 2007 tilagt Procesbevillingsnævnet ved lov nr. 554 af 24. juni 2005 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (sagsomkostninger, retshjælp og fri proces).

Lovreglerne om Procesbevillingsnævnets generelle virksomhed er placeret i kapitel 1a i Retsplejeloven og i Nævnets forretningsorden.

I henhold til Retsplejelovens § 25 er det Nævnet selv, der fastsætter sin forretningsorden.

Procesbevillingsnævnets afdeling for fri proces består af en landsdommer, som fungerer som afdelingsformand, en byretsdommer og en advokat. Dertil kommer et antal suppleanter.

Beskikkelsen af medlemmerne og suppleanterne sker efter indstilling til justitsministeren fra henholdsvis landsretterne, Den Danske Dommerforening og Advokatrådet og sker for en periode på to år.

Nævnets medlemmer og suppleanter kan kun afsættes efter de regler, der er gældende for dommere, det vil sige af Den Særlige Klageret.

Rent praktisk indgår suppleanterne helt på lige vilkår med de udpe-

gede medlemmer i arbejdet med afgørelserne, således at Nævnet i overvejende grad har forskellig sammensætning.

Nævnsbehandlingen

Nævnets afgørelser træffes efter forretningsordenen ved møder, der almindeligvis afholdes en gang om ugen.

Nævnets behandling sker på grundlag af grundige notater udarbejdet af sekretariatet for hver enkelt sag, og sagerne, der skal behandles på det kommende møde, udsendes til medlemmerne ugedagen før.

Det skal bemærkes, at Nævnets møder ikke er offentlige, og at sagens parter ikke har adgang til møderne.

Ved nævnsmøderne for fri proces træffes beslutningerne ved almindelig stemmeflerhed. Det skal dog understreges, at flertalsafgørelser i langt overvejende grad er undtagelsen – idet Nævnet som oftest finder en løsning, som det fulde nævn kan stå inde for.

Selvom der er tale om klager over Civilstyrelsens afslag skal man være opmærksom på, at det er muligt at inddrage nye beviser og anbringender over for Nævnet. Sagen bliver således ikke blot tilbagesendt til Civilstyrelsen, såfremt der kommer nyt frem.

Sagstyperne

I sagens natur er sagerne, der behandles i Nævnet, meget forskellige.

Traditionelt set var en ikke ubetydelig del af sagerne sager omfattet af forældreansvarsloven og sager om personskade.

I de senere år er der kommet en større andel af 'principielle' sager med henvisning til Retsplejelovens § 329 og sager med offentlig be-
vågenhed på møderne.

Det er her vigtigt at holde sig for øje, at fri proces kan gives, når der er tale om sager, hvor ansøgeren vil have udsigt til at få medhold jf. retsplejelovens § 328, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 3.

Det er som oftest her at vurderingen fra Nævnets side falder ud til den ene eller den anden side.

For så vidt angår personskaadesagerne, er der efter Retsplejeloven en formodning om, at ansøgeren har en rimelig grund til at føre proces jf. Retsplejelovens § 328, stk. 3.

Denne formodning kan imidlertid – efter Nævnets praksis – afkræftes på de områder, hvor der efter retspraksis kræves et sikkert grundlag for at tilsidesætte en afgørelse truffet af en administrativ myndighed under medvirken af sagkundskab.

For så vidt angår sager efter Retsplejelovens § 329 vil der stadig skulle indgå en vurdering af udsigten til medhold.

Det er således meget vigtigt for ansøgere at holde disse forhold op mod det afslag, der påklages til Nævnet og i forhold til udsigten til at få medhold i en klage over Civilstyrelsens afslag.

Arbejdet

Alle sager forberedes i Nævnets sekretariat, der er fælles for de to afdelinger for henholdsvis appeltiladelser og fri proces.

Forud for nævnmøderne i afdelingen for fri proces har sekretariatet forestået en grundig forberedelse af sagerne, således at Nævnet har den fornødne dokumentation til at foretage vurderingen af sagen på nævnmødet.

Man har således som nævnsmedlem adgang til samtlige akter til en given sag, herunder processkrifter, bilag med videre, og det er med udgangspunkt i disse, at klagerne diskuteres.

Nævnsmedlemmernes forskellige baggrund som henholdsvis byrets- og landsdommere samt advokater giver grundlag for nuancerede faglige drøftelser af de rejste sager.

Møderne bærer i høj grad præg af, at alle medlemmer har lige taleret og kommer med forskellige vinkler, og det er ikke sjældent, at diskussionerne rykker Nævnet i den ene eller anden retning.

Det er ligeledes sjældent, at to nævnmøder afvikles med samme sammensætning. Nævnets medlemmer og suppleanterne fordeler, efter praksis, møderne ligeligt imellem sig, således at alle medlemmer hyppigt deltager i nævnmøderne.

Derved skabes der en dynamisk og ensartet struktur i Nævnets afgørelser.

Den stiftende besætning har ligeledes den åbenlyse fordel, at alle Nævnets medlemmer behandler et stort antal sager og dermed har et indgående kendskab til de mange forskelligartede spørgsmål, sagerne giver anledning til.

Det er min klare opfattelse, at det arbejde, der foretages i Nævnets regi, herunder specielt i sekretariatet, sker på et højt fagligt niveau, og at sagerne er grundigt forberedt inden de enkelte nævnmøder.

Dette arbejde er med til at højne klagerens sikkerhed for en ordentlig og grundig behandling af sagerne og giver ligeledes nævnsmedlemmerne en fantastisk ballast ved den endelige afgørelse. ●

Nikolaj Linneballe

Advokat (H), Knop & Co Advokater og beskikket som suppleant i Procesbevillingsnævnets afdeling for Fri Proces.

KLAGEINSTANS FOR CIVILSTYRELSENS AFSLAG PÅ FRI PROCES

Procesbevillingsnævnet blev etableret med virkning fra 1. januar 1996 og træffer afgørelser vedrørende ansøgninger om appeltilladelse til landsretten og til Højesteret i civile sager og i straffesager. Fra 2007 blev Nævnet desuden klageinstans i forhold til Civilstyrelsens afslag på fri proces.

Mere information

Find mere information på Procesbevillingsnævnets informative hjemmeside: Domstol.dk/procesbevillingsnaevnet.

Det er muligt at følge arbejdet i Nævnet og de afgørelser, der har større bevågenhed på LinkedIn: [Linkedin.com/company/10081513](https://www.linkedin.com/company/10081513).

NÆVNET FOR FRI PROCES I 2014

I 2014 blev der behandlet 1.058 sager i Nævnet for fri proces, og der var ændringer af afgørelsen i cirka 22,5 procent af sagerne.

	Bevillinger	Stadfæstelse	Hjemvisning	Fristafslag	Afvisning	I alt
Fri proces til sager i 1. instans	148	573	46	11	20	798
Fri proces til appelsager	38	181	6	1	34	260

NÆVNETS SAMMENSÆTNING FOR FRI PROCES

Sammensætning af Nævnets afdeling for fri proces er med virkning fra 1. juli 2015:

Landsdommer **Thomas Jønler** (afdelingsformand)

Byretsdommer **Henriette Sartvin**

Advokat **Asger Bagge Jørgensen**

SUPPLEANTER FOR NÆVNSMEDLEMMERNE

Landsdommer **Michael Kistrup**

Byretsdommer **Jeanett Bukhave**

Advokat **Nikolaj Linneballe**

Advokat **Casper Gammelgaard Kaptain**

TRE GODE RÅD VED KLAGER

- 1 Husk klagefristen – der vil ske afvisning, hvis fristen overskrides.
- 2 Husk at forholde sig til indholdet af den påklagede afgørelse og retsgrundlaget – hvorfor skal afgørelsen ændres?
- 3 Fremsend al dokumentation til støtte for klagen.